

RECUILL DE LES PUBLICACIONS MÉS INTERESSANTS SOBRE EL POETA

Les edicions de l'Any Verdaguer

ISIDOR CÒNSUL

El mes de juny passat, quan les campanades de cloenda tancaven els divuit mesos de l'Any Verdaguer, els estudiosos del poeta, els editors, les entitats culturals i els ciutadans vinculats al món de les lletres van rebre el volum de la *Memòria de l'Any Verdaguer* i el detall dels actes que, en forma d'exposicions, conferències, simposis, muntatges teatrals, lectures, edicions, programes audiovisuals i un etcètera d'accions de tota mena s'han celebrat, durant aquest any i mig, amunt i avall dels Països Catalans. Adjunta a la tramesa, una carta del departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya ho aprofitava per accentuar-ne l'èxit amb enraonat cofoisme i, ni que sigui per acció indirecta, el capitalitza en termes d'imatge. Res a dir-hi perquè la *Memòria* fa goig i el resultat final sembla tan bo que haurà deixat sorpresa la mateixa empresa. Encara més, si algú recorda que la campanya per homenatjar amb dignitat els cent anys de la mort de Verdaguer (1902-2002) no va acabar d'endegar fins després de la denúncia de mitja dotzena de papers a la premsa que, a més de reclamar-ne la urgència, remarcaven el greuge comparatiu amb l'altra efemèride del 2002, els cent cinquanta anys del naixement d'Antoni Gaudí (1852-1926). Per sort, aquesta vegada l'autoritat va tenir bon joc de cintura, va saber reaccionar a temps i tothom s'hi va abocar amb generositat i entusiasme.

Tot i això, més enllà de la bona jeia que presenta l'esmentada *Memòria*, és hora de demanar-se què en quedarà d'aquest Any Verdaguer de divuit mesos. I no costa gaire adonar-se que, bàsicament, en quedaran les edicions que s'han fet de l'obra del poeta, alguns estudis, quatre bons catàlegs d'exposicions –*Gaudí-Verdaguer, Verdaguer, un geni poètic, Verdaguer des de Ponent i Decència d'un paisatge. Poesia i natura a través de Verdaguer*– i, per damunt de tot, l'entrada per primera vegada d'una tria de lectures del poeta de Folgueroles en els programes de l'ensenyament secundari. Remarco aquest punt escolar, que és poc vistós i llueix menys que no pas una exposició, perquè crec que suposa un dels guanys més importants de l'Any Verdaguer i ens acosta al mateix rengle de les literatures amb una mica d'autoestima i decòrum. O és que algú pot imaginar-se un minyó francès que no hagi llegit alguna cosa de Molière, Flaubert o Baudelaire? O un batxiller espanyol sense les lectures de *La Celestina*, el *Lazarillo de Tormes* i textos de Cervantes? O l'alemanyet de torn sense un coneixement del *Werther*, de Goethe? Tot és important, és

clar, però de les exposicions, al cap i a la fi, només en queda el catàleg; de les conferències, taules rodones i lectures, el record d'alguna foto fugissera per al futur, i dels muntatges diversos, a tot estirar, un enregistrament de vídeo o en DVD si ens fem els moderns. Perquè Verdaguer, i qualsevol altre escriptor imprescindible en una història literària, continuï amb el paper de ser referència de passat, projecció de futur i model del geni de la llengua, el que cal són edicions dignes i bones lectures escolars: que els estudiants de secundària i els universitaris els trobin a les aules i s'hi familiaritzin, els remenin i s'hi barallin i, si pot ser, els gaudeixin més enllà de ser punts de programa i matèria d'examen. En aquest context, al costat de les diverses antologies que s'han publicat, unes de noves i altres de recuperades, crec que val la pena destriar l'encert didàctic del professor Llorenç Soldevila en la seva edició de *Canigó* (Edicions Proa), el volum publicat pel Museu Casa Verdaguer de Folgueroles, *Què diuen els ocells*, a cura de Jordi Baucells, Andreu Bosch i M. Àngels Verdaguer, així com la proposta *Jacint Verdaguer. Home, poeta, romàntic* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat), actualització ampliada del material del programa *El gust per la lectura*, del departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, per al curs 1994-95.

Ha arribat l'hora de demanar-se què en quedarà d'aquest Any Verdaguer de divuit mesos

EL POETA DE FOLGUEROLES HA 'REVISQUIT' UN ANY DE DIVUIT MESOS

LES EDICIONS

L'altre guany d'aquest any i mig de protagonisme verdaguerià ha estat l'abundosa publicació de les obres del poeta, tant les que han aparegut en format d'edició crítica, és a dir, amb estudi introductor, aparat de variants i fixació definitiva del text (i em refereixo, pel que fa a l'any 2002, a *L'Atlàntida*, preparada per Pere Farrès, i a l'edició de *Pàtria*, a cura de Ramon Piñol), com les de criteri més divulgatiu, a l'estil de les voluntarioses edicions del professor Narcís Garolera (*En defensa pròpia, Pàtria, Montserrat, Al cel i Aires del Montseny*, entre d'altres), amb pròlegs afinats, en el cas de les dues darreres, a cura de Narcís Comadira i de Jordi Castellanos, respectivament.

En aquest context d'estudi i divulgació, un dels projectes de mèrit ha estat l'inici d'edició, en tres volums, de *Totes les Obres de Verdaguer* per part d'Edicions Proa, així com la confluència d'una sèrie de llibres d'estirp diversa que, tot i ser importants, no han estat gaire tractats pels mitjans de comunicació. L'esmentada *Memòria de l'Any Verdaguer*, quan passa revista a l'apartat d'estudis,

edicions i reedicions, dóna fins a una seixantena de títols que han anat sortint durant la campanya. L'objectiu d'aquest paper panoràmic és significar-ne uns quants i adreçar-se a les novetats que considero notables i que fóra bo que no passessin gaire de puntetes pels prestatges de les llibreries. En dono notícia en ressenyes que per força han de ser breus.

.....
Jacint Verdaguer i Montserrat, de Francesc Xavier Altés i Aguiló.
PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT.

■ El llibre és un estudi detallat de la relació de Verdaguer amb Montserrat des del temps que el poeta era seminarista fins al mateix moment de la seva mort. L'autor, besnét de l'impressor barceloní Francesc Altés i Alabert, que vivia a Sarrià i fou editor i amic de Verdaguer, ha tingut accés als arxius de la família i als de Montserrat, i el seu treball es converteix en un estudi molt documentat, no només de les relacions de mossèn Cinto i Montserrat, sinó també d'aspectes vinculats al procés de

l'edició definitiva de *Montserrat* i del llibre *Santa Eulària*, apareguts tots dos el 1899. En aquest sentit, una aportació que em sembla cabdal i que ha estat, d'altra banda, font de sospita continuada entre els verdaguerians, és la certesa que mossèn Cinto continuava corregint els seus textos sobre les galerades mateixes del procés d'impressió. Així ho demostra Xavier Altés en el cas de l'edició definitiva de *Montserrat* (1899). Amb la qual cosa també queda clar que els manuscrits del poeta, per més avançats que es trobin en la seva redacció, no s'han de considerar mai textos definitius. Quan surten variants entre el darrer manuscrit i el paper imprès, es pot dir, amb seguretat, que és fruit de la minuciositat d'un escriptor que continuava polint i llimant els seus textos sobre les galerades de la mateixa impremta.

.....
Verdaguer i el Maresme, de Manuel Llanas i Llorenç Soldevila.
AJUNTAMENT DE CALDES D'ESTRAC.

■ En un volum il·lustrat i de bella presentació, Manuel Llanas i Llorenç Soldevila han resseguit els contactes, les visites i les relacions personals del poeta amb diferents poblacions del Maresme: Caldes d'Estrac, Arenys de Mar, Arenys de Munt, Argentona, Canet de Mar, Mataró, Premià de Dalt, Sant Andreu de Llavaneres i Vilassar de Mar. Aquesta relació va començar cap al 1880 quan, a Caldes d'Estrac, hi vivia son cosí, Joaquim Salarich, malalt d'asma, que mirava de refer-hi la salut mentre feia ell mateix de metge a les termes i preparava *Apuntes para la historia de Caldas de Estrach (vulgo) Caldetas* (1882). Aquest lligam amb Caldetes s'intensificà quan els López hi bastiren la casa d'estiueig coneguda com la Torre de les Orenetes, on acostumava a retirar-s'hi Claudi López a reposar, mirant de trampejar els problemes d'una salut cançonera. Solia acompanyar-lo Verdaguer, que, endut per la tafaneria d'un temperament caminador, dedicava temps a campar pels entorns: a l'ermita del Remei d'Arenys de Munt, a can Milans de Sant Vicent de Montalt i al Santuari de la Misericòrdia, entre d'altres.

Entre els textos literaris inspirats o escrits en geografies del Maresme el lector hi trobarà tres belles proses, *Lo gafarró* (del qual es presenta una primitiva versió titulada *Lo xarrupí*), *Lo Corpus en Argentona* i *Los guitarrers de la Cisa*; diferents poemes com ara *La puntaire*, *Coronació de la Verge de la Mercè*, *Al cardenal Vives* i un dels poemes més transcendents de Verdaguer, l'impressionant *Vora la mar*.

▶▶▶